

дагогічні дисципліни як системоутворювальний елемент у змісті педагогічної освіти, як основу для інтеграції знань про природу, культуру, суспільство, особистість, що забезпечує цілісність загальнопрофесійної підготовки.

В умовах багаторівневої освіти психолого-педагогічне знання стає невід'ємною частиною кожного блоку навчальних дисциплін. Воно дає змогу викладачеві вищої школи створити умови для становлення студента як суб'єкта своєї освітньої й професійної діяльності; знайти оптимальні для конкретної групи студентів і конкретного навчального предмета освітні технології; знайти “предметну інтерпретацію” педагогічних технологій, орієнтованих на особистісний і професійний розвиток студентів; визначити можливості предмета, реалізація яких сприяє піднесенню потреби людини “здійснити, виконати себе”; реалізувати концепцію освіти, що відображає єдність і своєрідність традицій та інновацій конкретного ВНЗ.

Література

1. Педагогика : учеб. пособ. для студентов пед. учеб. завед. / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – М. : Школа-Пресс, 1998. – 512 с.
2. Радионова Н.Ф. Педагогика в системе высшего многоуровневого образования / Н.Ф. Радионова // Подготовка специалиста в области образования (структура и содержание). – СПб. : Образование, 1994. – Вып. 1. – С. 45–49.
3. Гриньова В.М. Підготовка майбутніх фахівців у системі вищої педагогічної освіти / В.М. Гриньова // Актуальні питання навчання та виховання особистості : зб. наук. пр. / за заг. ред. В.М. Гриньової. – Х. : Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 2008. – Вип. 2. – С. 1–10.
4. Проблемы стандартизации высшего педагогического образования: “Круглый стол” // Педагогика. – 2001. – № 6. – С. 52–61.
5. Введение в педагогическую культуру : учеб. пособ. / под ред. Е.В. Бондаревской. – Р-н/Д. : РГПУ, 1995. – 172 с.
6. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04 / В.М. Гриньова. – К., 2001. – 45 с.
7. Орлов А.А. Проектирование содержания педагогических дисциплин в вузе / А.А. Орлов // Педагогика. – 2001. – № 10. – С. 48–56.
8. Ахметова М.Н. Как изучать педагогические дисциплины (вариант) / М.Н. Ахметова. – Чита : ЗабГПУ, 1999. – 129 с.
9. Стефановская Т.А. Технологии обучения педагогики в ВУЗе : метод. пособ. / Т.А. Стефановская. – 2-е изд. – М. : Совершенство, 2000. – 272 с.

МАРИКІВСКА Г.А.

ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Мовленнєва діяльність реалізується в таких її видах, як **слухання, говоріння, читання, письмо**. Ці види мовленнєвої діяльності розглядаються як основні в процесі **вербального спілкування** – “складного процесу взаємодії людей, що здійснюється за допомогою мови як системи одиниць і правил оперування ними та виявляється в мовленнєвій діяльності тих, хто спілкується (говорінні, слуханні, а також читанні й письмі)” [1, с. 23]. Від того, наскільки в людини сформовані навички слухання, говоріння, читання, письма, залежить ефективність, успішність мовленнєвого спілкування. Крім того, “рівень сформованості навичок мовленнєвої діяльності є критерієм оцінювання рівня володіння мовою (не тільки іноземною, а й перш за все

рідною) і показником загальної культури людини” [3, с. 14]. Тому проблема формування навичок мовленнєвої діяльності, зокрема навичок читання, є актуальною.

Питання, пов’язані з вербальним спілкуванням, розглядали багато дослідників. Це роботи Н.М. Веніг, О.Я. Гойхмана, Т.М. Надеїної та ін. Вербальне спілкування в менеджменті розглядали М. Альберт, О.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Д. Бодді, А.В. Карпов, М. Мескон, Р. Пейтон, Ф. Хедоурі та ін.

Незважаючи на велику кількість праць, присвячених вербальному спілкуванню, питання, пов’язані з формуванням і вдосконаленням навичок вербального спілкування в майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту, не були предметом спеціальних досліджень.

Отже, *мета статті* – показати, як на заняттях з української мови у ВНЗ можна вдосконалити навички аналітичного читання, які є складовою загальної мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту.

“Читання – форма мовного спілкування людей за допомогою друкованих або рукописних текстів... У процесі читання відбувається смислове сприйняття читачем інформації (знань, цінностей, норм), що міститься в тексті. Читання – це активна взаємодія між творцем тексту та читачем” [2, с. 25].

Навички читання необхідно розвивати будь-якій людині, оскільки це допоможе переробити велику кількість інформації й зекономити час. Особливо це стосується менеджерів, зокрема адміністративних менеджерів, професія яких тісно пов’язана з комунікацією (процесом обміну інформацією) і потребує розуміння змісту різноманітних документів, активного сприйняття друкованої чи написаної інформації.

Вдосконалення навичок читання можна проводити на заняттях з різних навчальних предметів у ВНЗ, зокрема на заняттях з української мови.

Існують різноманітні комплекси вправ, які дають змогу вдосконалити техніку читання. Основними прийомами техніки раціонального читання є **алгоритми читання**. “Алгоритм читання – послідовність розумових дій при сприйнятті основних фрагментів тексту” [3, с. 56]. Існують **інтегральний** і **диференціальний алгоритми читання**. “Інтегральний алгоритм читання – послідовність правил, що дають можливість упорядкувати й організувати процес читання, роблячи його більш ефективним. Цей алгоритм називають інтегральним, тому що його дія поширюється на весь текст у цілому. Мета інтегрального алгоритму – захист мозку від зайвої інформації... Використання інтегрального алгоритму читання дають змогу отримати корисну інформацію. Корисною інформацією є: назва тексту (статті, книги), ім’я і прізвище автора, вихідні дані тексту, його тема й розглянуті в ньому проблеми, фактографічні дані, особистісна оцінка прочитаного з точки зору новизни змісту та можливості використання на практиці” [3, с. 56–57]. “Диференціальний алгоритм читання – послідовність правил, що дають змогу полегшити розуміння та засвоєння змісту тексту. Сутність алгоритму ... у виділенні основного смислу тексту або його відрізка” [3, с. 59]. Блоки диференціального алгоритму читання: виділення ключових слів, які несуть основне смислове навантаження; побудова смислових рядків – словосполучень і речень, які складаються з ключових слів; виявлення домінанти – основного значення тексту [3].

Наведемо приклади вправ, спрямованих на розвиток навичок читання за диференціальним алгоритмом. Ці вправи використовують на заняттях з української мови у вищому навчальному економічному закладі.

Вправа 1. Підкреслити ключові слова в поданих реченнях.

Приклад: Харизма – це влада, побудована не на логіці й не на давній традиції, а на силі особистих якостей або здібностей лідера.

1. Зрештою кожний керівник знаходить свій стиль, але в будь-якому випадку це повинен бути стиль лідерства.

2. Незважаючи на відмінності в стилі, гарним керівникам-лідерам притаманні деякі загальні характерні риси.

3. Лідер повинен бути відданим своїй фірмі: він не принижує своєї фірми в очах співробітників, але й не принижує останніх в очах керівництва фірми, бо тоді при потребі важко сподіватися на відачу з їх боку.

4. Лідер повинен бути оптимістом: охоче вислуховувати інших людей, їх ідеї, бо завжди оптиміст сподівається на гарні новини, думає, що люди переважно готові прийти на допомогу, володіють творчими нахилами, прагнуть до творчості.

5. Лідер повинен любити людей, бо завжди кращі лідери піклуються про своїх співробітників, цікавляться тим, що роблять інші.

6. Лідер повинен бути сміливим і вміти брати відповідальність на себе.

7. Лідер повинен володіти широтою погляду – виявляти інтерес до всіх аспектів діяльності організації.

8. Лідер повинен бути рішучим, бо готовність й вміння прийняти рішення вимагає мужності й рішучості.

9. Лідер – тактовний і уважний: не припустимо ігнорувати пропозиції підлеглих, зменшувати значущість зробленого ними, присмикувати їх у присутності колег.

10. Лідер передусім повинен бути справедливим, при прийнятті будь-якого рішення враховувати інтереси всієї організації або людей.

11. Лідер повинен завжди бути чесним, хоча не завжди легко говорити правду, не вразивши почуття інших і не показуючись безтактовним.

12. Лідер – керівник честолюбний у ставленні до себе, але надмірна честолюбність руйнує все на своєму шляху, вона скоріше руйнівна, ніж продуктивна.

13. Лідер завжди повинен бути послідовним: зміна настрою, роздратування сьогодні й ейфорія завтра, сумбурна та непередбачувана реакція на проблему або ситуацію, одним словом, зайві емоції, – все це лягає важким тягарем на підлеглих.

14. Лідер завжди повинен бути скромним, мати здорове уявлення про власний імідж: не вимагати лестощів від оточуючих, не заохочувати до них.

15. Лідер завжди повинен бути впевненим у собі: впевнені в собі люди володіють свого роду магнетизмом, впевненість у поведінці викликає в підлеглих довіру й почуття спокою.

16. Лідер повинен бути наставником, бо кожен великий лідер був насамперед учителем.

Вправа 2. Серед наведених нижче словосполучень знайдіть такі їх види: 1) тавтологічні словосполучення, в яких одне із слів є зайвим; 2) словосполучення, які не є тавтологічними, але одне із слів можна прибрати з метою уникнення надмірності; 3) словосполучення, в яких не можна прибрати жодного слова.

Перший осінній місяць вересень, у даний момент часу, запобіжні заходи, бити на сполох, брати в роботу, від світання до смеркання, гайнувати час, вперше знайомитися, геть усе чисто, кермо влади, з усіх усюд, відступити назад, перший дебют, каламутити воду, звести нанівець, збіг обставин, майбутня перспектива, вісімсот чоловік народу, закон набуває сили, дух сперечання, духовний поживок, думки обсіли, головна сутність, у квітні місяці, голова йде обертом, давати відкоша, має тяму, набути ваги, свій автограф, красно дякую, марнувати життя,

набути ваги, пари з уст, цінні скарби, головою важити, довести до пуття, дошкульне місце, нести пута, пахне смаленим, плекати думку, передчувати заздалегідь, паленіти від сорому, упадати в око, що душа забажає, передовий авангард.

Вправа 3. Перекладіть українською мовою наведені словосполучення. Спочатку випишіть словосполучення, у яких значення слів майже точно накладається одне на одне; потім словосполучення, у яких одне слово можна перекласти словосполученням і навпаки.

Железная дорога, черная смородина, считает ошибкой, густая сметана, елка, участвовать, однажды, закрывают глаза, принимает на работу, булыжник, простокваша, бабочка, достопримечательность, считает до двух, красная смородина, растительное масло, стакан молока, пустое гнездо, хрущ, дикая яблоня, чистая вода, молодая замужняя женщина, люди добрые, упадок духа, потеряют сознание, груды снега, упасть в обморок, потратит попусту, с тех пор, накануне, во всяком случае, муж, взятый взаймы, способный думать, божья коровка.

Вправа 4. Спростіть речення, прибравши зайві слова.

- 1. Людина іноді переживає страшенні пекельні муки.*
- 2. Чомусь він говорив це слово з наголошенням, акцентом на останньому складі.*
- 3. Досить близький до розмовного стилю художній стиль, але мова його досконаліша і багатша як лексично, так і синтаксично.*
- 4. Ніхто не слухав його промови, бо всі розуміли, що він говорить нісенітності і дурниці.*
- 5. У бабусі нас пригощали дерунами з картоплі.*
- 6. Багрові темно-червоні кетяги калини звисали з кущів і падали на сніг.*
- 7. Поперечні бруси, балки стирчали перед очима.*
- 8. Торочки і бахрома звисали донизу.*
- 9. Через біженців і утікачів не дозволяли без дозволу урядника виїжджати з села.*
- 10. У безлюдних глухих місцях треба провести світло з метою запобігання злочинів.*
- 11. Безрозсудно сказані безглузді слова можуть залишитися в пам'яті надовго.*
- 12. Безумні вчинки божевільної людини не залишили байдужими оточуючих людей.*
- 13. Усі тихо розмовляли, говорили впівголоса.*
- 14. Нескінченність і безкрайсть полів була перед очима приїжджених людей.*
- 15. Безкоштовні подарунки безплатно роздавали дітям.*
- 16. Необґрунтовані обвинувачення безпідставно наводив суддя.*
- 17. Невмируща наша безсмертна країна.*
- 18. Між ними був безстроковий договір без будь-якого терміну.*
- 19. У зв'язку з пташиним грипом селяни били, різали птицю.*
- 20. Його шляхетно зроблений благородний вчинок усі помітили.*
- 21. Заколот бунтівників вражав своїми розмірами.*
- 22. Перед своєю смертю він довго хворів.*
- 23. Це було незаконне розтягування державного майна.*
- 24. Увесь місяць нещадно лили немилосердні дощі.*
- 25. Невпинні думки про Батьківщину безперестанно охоплювали його.*

Вправа 5. Спростіть речення, відокремивши зайві слова і переформулювавши їх по-своєму.

- 1. Влада шляхом примушення впливає на організацію і її членів через страх, який може бути використовуваний і частково застосовується в сучасних органі-*

заціях, але ті організації, де використовується дуже часто, не спроможні на довге життя в умовах приватного підприємництва і відкритого суспільства.

2. Бізнес-план є таким документом, який систематично оновлюється, до нього вносяться зміни, що пов'язані із змінами, які відбуваються всередині організації, та змінами, які відбуваються в навколишньому середовищі.

3. У щоденному житті кожна людина приймає безліч різноманітних рішень, але в управлінні прийняття рішень більш значуще і важливе, ніж в особистому житті, бо менеджер вибирає напрям дії не тільки для себе, а і для всієї організації, в якій він працює, для всіх робітників цієї організації.

4. Планування – це вид управлінської діяльності, пов'язаний з діяльністю управління зі складання планів організації в цілому, підрозділів цієї організації, функціональних підсистем організації, її відділів та служб.

5. Для того, щоб бути цілісною та життєздатною, інституція повинна бути впорядкована; впорядкованість інакше називають організованою, тобто організація повинна бути організованою.

6. Процес творчої діяльності людини у сфері управління дуже тісно переплітається, пов'язаний з виробленням і прийняттям організаційних, економічних, соціальних та інших рішень, що спрямовані й націлені на формування цілей і завдань, а також шляхів та методів їх здійснення.

Висновки. Таким чином, ми показали, як на одному із занять з української мови у вищому навчальному економічному закладі студенти вдосконалюють навички читання, використовуючи різноманітні комплекси вправ.

Враховуючи все вищезазначене, ми вважаємо перспективним напрямом у роботі викладачів на заняттях з української мови у вищому навчальному закладі формування мовленнєвої й комунікативної компетентності студентів. Тому, на нашу думку, викладачам потрібно пропонувати студентам переважну частину завдань, спрямованих на розвиток цих здібностей. Ці завдання повинні мати певний зміст, визначений їх майбутньою професійною діяльністю, а також мати естетичну, пізнавальну й виховну цінність, розкривати багатство й красу мови, про яку Д. Білоус писав: “Ти наше диво калинове, кохана материнська мово!”

Література

1. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке : пособие для учителей средней школы / И.А. Зимняя. – М. : Просвещение, 1978.
2. Вениг Н.Н. Формирование речевой компетенции старшеклассников : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Н.Н. Вениг ; Херсонский государственный педагогический университет. – Херсон, 2001. – 179 с.
3. Гойхман О.Я. Основы речевой коммуникации : учеб. для студентов вузов, специализирующихся в обл. сервиса / О.Я. Гойхман, Т.М. Надеина ; под ред. О.Я. Гойхмана. – М. : ИФРА-М, 1997. – 271 с. – (Сер. “Высшее образование”).

МАСЛЮК Л.П.

ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТ КАК ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Знакомство с культурой страны изучаемого языка было одной из главных задач ещё во времена античности. Преподавание классических языков, как трактовка религиозных текстов, невозможно без культуроведческого комментирования. В